

dáti jiný smysl, než jaký se mu dle všeobecné mluvy přikládá a jaký mu zákonodárce sám dává i v jiných zákonných ustanoveních (§§ 44 c), 263 b), 176 II. a) tr. zák., zákon o lichvě), jest odsouzení Ludvíka H-a krajským soudem pro přečin nedokonaného podloudného vývozu právně pochybeným, poněvadž vinník za správného použití zákona měl, hledě k ceně vyvážených předmětů potřeby, uznán býti vinným pouze přestupkem §u 8 tr. zák. a §u 2 lit. a) zákona o podloudném vývozu.

Čís. 1206.

Jde o zpronevěru v úřadě (§ 181 tr. zák.), zadržel-li si průvodčí vlaku státních drah doplatky na jízdné, vybrané za jízdy.

(Rozh. ze dne 5. května 1923, Kr II 823/22.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalovaných Rudolfa Sch-a, Antonína Č-a, Jindřicha Ž-a a Josefa K-a do rozsudku krajského soudu v Olomouci ze dne 14. srpna 1922, pokud jím byli stěžovatelé uznáni vinnými zločinem zpronevěry v úřadě dle §u 181 tr. zák.

Důvody:

Všem zmatečným stížnostem společnou je námitka, že napadeným rozsudkem jednání obžalovaných nesprávně podřaděno bylo skutkové podstatě zločinu zpronevěry v úřadě dle §u 181 tr. zák. Zmateční stížnost obžalovaných Rudolfa Sch-a a Josefa K-a namítá, dovolávajíc se důvodů zmatečnosti čís. 9 a) a 10 §u 281 tr. ř., že nalézací soud neprávem přiznal stěžovatelům povahu veřejných úředníků (zřizenců) ve smyslu §u 101, 181 tr. zák. Dle názoru zmateční stížnosti není železniční provoz povahy veřejnoprávní, ježto se jedná o podnik hospodářský, provozovaný — při drahách soukromých — i osobami soukromými a vliv státu a jeho zájem není při státních drahách o nic vyšším ani obecně důležitějším, než při drahách soukromých. Pro železniční zřizence neplatí prý ani předpisy, platné pro zaměstnance státní, z jichž statusu jsou výslovně vyňati. Ani okolnost, že příjem dráhy plyne do pokladny státní, nedodává prý povolání obžalovaných rázu veřejnoprávního, neboť úkonem vládním nesluší dle zmateční stížnosti rozuměti každou činnost, jejímž účelem je zvýšiti státní příjem, nýbrž pouze takovou činnost, jejímž účelem (předmětem) jest nějaký úkol veřejnoprávní. Připomenouti dlužno, že zmateční stížnost z důvodů zmatečnosti, jichž se dovolává číselně, uplatňuje svými vývody ve skutečnosti pouze důvod zmatku čís. 9 a) §u 281 tr. ř. neboť, namítajíc, že nalézací soud podřadil trestný čin stěžovatelů neprávem skutkové podstatě zločinu dle §u 181 tr. zák., neuvádí, kterého jiného trestního ustanovení bylo by na čin ten použiti bývalo, a zní také konečný návrh její v ten smysl, aby byli stěžovatelé od obžaloby pro zločin dle §u 181 tr. z. osvobozeni. Zmateční stížnost obžalovaného Antonína Č-a opírá se o důvod zmatečnosti čís. 10 §u 281 tr. ř. a dovozuje, námitky blíže

neprovádějíc, že stěžovatel nemůže býti podmětem zločinu dle §u 181 tr. zák., že jeho trestný čin zakládá jen skutkovou podstatu přestupku zpronevěry dle §u 461 tr. zák. a že tudíž byl rozsudkem trestnímu ustanovení §u 181 tr. zák. podřaděn nesprávným výkladem zákona. Zmateční stížnost obžalovaného J i n d ř i c h a Ž - a zdůrazňuje konečně skutečnost, zjištěnou i rozsudkem, že totiž obžalovaní dostávali, stejně jako i jiní průvodčí vlaků, z inkasovaných peněz na nedoplatcích 5%ní premii za tím účelem, aby z ní mohli uhraditi schodky, které by jim snad vznikly následkem omylů při vystavování lístků a vyvozuje z toho závěr, že právní poměr, založený mezi dráhou a dotyčným průvodčím, tím, že byl průvodčí drahou pověřen vystavováním doplatkových lístků, má povahu smlouvy čistě soukromé tak, že případné zpronevěry nelze kvalifikovati jako zločin dle §u 181 tr. zák., nýbrž dle obnosu buď jako zločin anebo přestupek zpronevěry prosté. Stížnost vytýká rozsudku zmatečnost dle č. 5 §u 281 tr. ř., spatřujíc jeho nejasnost a neúplnost v tom, že prý se v něm nezjišťuje ani, zda bylo vystavování nedoplatkových lístků součástí úřední povinnosti stěžovatelovy, ani, zda je m u s í průvodčí vlaku vykonávati bez ohledu na to, zda by za to ony premie dostávali čili nic. Uplatňování důvodu zmatečnosti čís. 9 a) — správně čís. 10 §u 281 tr. ř. — spatřovati jest v hořejší námitce, dle níž jde o právní poměr povahy smlouvy čistě soukromé a s ní souvislé další námitce, že vybírání nedoplatků není součástí úřední povinnosti průvodčích vlaků, že tedy zpronevěry jimi spáchané nelze kvalifikovati jako zločin zpronevěry v úřadě dle §u 181 tr. zák. Zmateční stížnosti jsou vesměs právně bezpodstatny.

Zpronevěru dle §u 181 tr. zák. považovati je za zločin tehdy, zadržel-li nebo přivlastnil-li si někdo statek, svěřený mu z příčiny jeho veřejného (státního, obecního) úřadu nebo zvláštního vrchnostenského, obecního příkazu, v částce vyšší 50 Kč. Již ze znění §u 181 tr. zák. je zřejmo, že zločinem dle tohoto předpisu nestává se zpronevěra právě jen vzhledem na osobní postavení a vlastnosti pachatelovy, nýbrž především, ba po případě výhradně jen vzhledem na jeho poměr ke zpronevěřené věci. Marginální rubrika §u 181 tr. zák. mluví o povaze činu a dopouští se zločinu dle tohoto §u také ten, kdo zadrží nebo si přivlastní statek v částce vyšší 50 Kč, svěřený mu jen z příčiny zvláštního, tedy po případě i jen zcela ojedinělého vrchnostenského (obecního) příkazu. O stěžovatelích zjišťuje rozsudek, že byli ve službách státních drah jako průvodčí vlaků, a dospívá k závěru, že jako železniční zřízení ve službě státních drah podléhali mimo jiné i ustanovení §u 181 tr. zák., jelikož byli povoláni k opatrování výkonů, jichž státní správa potřebuje v zájmu veřejném nutně k řádnému provozu železných drah. V rozsudkovém nálezu pak se praví, že peníze, které obžalovaní za sebou zadrželi a si přivlastnili, byly jim svěřeny z příčiny jich veřejného úřadu. Jak patrně, nalézací soud spatřuje v obžalovaných veřejné (státní) úředníky ve smyslu §u 101 tr. zák. Právní hledisko, jím takto zaujaté, dlužno schváliti. Dle druhého odstavce právě uvedeného §u jest za úředníka považovati toho, kdož mocí přímého nebo nepřímého veřejného příkazu, s přísahou nebo bez ní, povinen jest obstarávati záležitosti vládní. Záležitostmi vládními rozuměti jest veškerá zařízení a opatření povahy

veřejnoprávní, jimiž upraveny jsou záležitosti, dotýkající se buď celku, souhrnu státního občanstva, neb aspoň jistých skupin jeho a sledující jeho zájmy, tedy zájmy povahy po výtce veřejné. Náleží tudíž mezi vládní záležitosti také hospodářské podnikání státu, pokud je stát k plnění svých úkolů v onom veřejném zájmu nutným neb aspoň prospěšným shledává. Tomu je tak zejména také, pokud jde o železniční provoz na státních drahách, neboť jím sleduje stát cíle, spočívající po výtce v zájmu veřejném. Povahy obstarávání záležitosti veřejnoprávních neodnímá železničnímu provozu na státních drahách ani okolnost, že příjem z něho plyne do státní pokladny, ani zjev, že některé dráhy jsou podniky soukromými. Naopak možno plným právem říci, že výnos, plynoucí z drah, provozovaných státem do státní pokladny, nabývá jakožto část státních příjmů povahy jmění veřejného a že se stává takto účastným i zvýšené ochrany, kterou jmění veřejnému skýtá mimo jiné právě ustanovení §u 181 tr. zák. Je však s dostatek známo, že stát staví a udržuje v provozu také takové tratě železniční, které mu nejen neposkytují žádného výnosu, nýbrž jsou začasť naprosto pasivní, při nichž tudíž ona stránka podniku, dodávající mu povahy zařízení obecně prospěšného, vystupuje zvlášť výrazně do popředí. Je-li však obstarávání železničního provozu na státních drahách výkonem záležitostí vládních, nemůže býti pochybnosti ani o tom, že zaměstnanci drah těch jsou, pokud je dle povahy jich služebního postavení a funkcí, jimi plněných, vůbec za úředníky pokládati dlužno, veřejnými úředníky ve smyslu druhého odstavce §u 101 a zároveň i dle §u 181 tr. zák.; na tom nemění ničeho ani okolnost, že zaměstnanci státních drah tvoří v jistých směrech v souboru státních zaměstnanců vůbec jakési zvláštní těleso, na něž se některé všeobecné předpisy o státním zaměstnanectvu nevztahují a pro které naopak platí jistá zvláštní ustanovení, netýkající se skupin ostatních. Obžalovaní konali svůj úřad vždy, kdykoli předsebrali úkony spadající do oboru jich úřední působnosti jako průvodčích vlaků a dlužno veškeré peněžité obnosy, kterých se jim z příčiny té, najmě jako poplatků za jízdu dostávalo od cestujícího obecnstva, pokládati za statek, svěřený jim z příčin jich (veřejného) úřadu. Zjev, že cestujícímu vzejde za jízdy ve vlaku povinnost, zapraviti jízdné nebo na ně doplatiti, je příliš častým, než aby účelným ba vůbec myslitelným bylo nějaké jiné zařízení než je ono, které spočívá v tom, že příslušné poplatky inkasuje průvodčí vlaku. Také o obžalovaných zjišťuje rozsudek, že byli jako průvodčí vlaků pověřeni tím, aby ve vlaku vybírali od cestujících nedoplatky (správně doplatky) na jízdném. Úkol, takto na ně vznesený, stal se tím součástí jejich úřední působnosti a zároveň zřejmě i jejich úřední povinností tak, že obnosy, jim cestujícími na doplatcích jízdného zapravované, nabyly povahy statku, svěřeného jim z příčin jich veřejného úřadu ve smyslu §u 181 tr. zák.

Jest tudíž právně bezpodstatnou námitka uplatňovaná zmateční stížností Jindřicha Ž-a s hlediska důvodu zmatečnosti čís. 9 a) správně čís. 10 §u 281 tr. ř. v ten smysl, že právní poměr mezi drahou a dotýčným průvodčím vlakem má povahu smlouvy čistě soukromé vzhledem k tomu, že se průvodčím dostávalo z obnosů jimi na nedoplatcích (doplatcích) inkasovaných, oné 5% ní premie. Již v rozhodovacích důvo-

dech napadeného rozsudku uvažuje se případně, že, i kdyby oněch premií nebylo, nebyl obžalovaný Č., jehož zvlášť se ona úvaha týká, oprávněn, obnosy mu svěřené zadržeti a používati jich ke krytí schodků, vznikajících snad následkem omylného vyplňování doplatkových lístků, jelikož za správný výkon a za škodu, způsobenou vlastní neopatrností, ručil svým jménem. Rozsudkové zjištění, týkající se těchto premií, zní přesně v ten smysl, že je obžalování stejně jako jiní průvodčí vlaků dostávali za tím účelem, aby případné schodky, které by jim snad vznikly následkem omylů při vystavování (doplatkových) lístků, mohly uhraditi ony premie. Jak patrně, jest zavedení premií v nejtěsnější souvislosti s opatřením, jímž průvodčí vlaků, tudíž i obžalování, pověření byli vybíráním doplatků na jízdném od cestujících a jímž, jak shora dolíčeno bylo, na ně přenesena byla jistá úřední funkce. Snaží se tudíž zmateční stížnost obžalovaného Ž-a marně dodati právnímu poměru mezi drahou a obžalovanými zdání smlouvy rázu jen soukromého. Další námitka zmateční stížnosti obžalovaných Sch-a a K-a, že jednání stěžovatelů nezakládá ani skutkové podstaty zločinu podvodu, je bezpředmětna vzhledem k tomu, že rozsudkem podřaděno bylo jednání jejich a to, jak z hořejších úvah na jevo vychází, správně jen skutkové podstatě zločinu zpronevěry. Podrobné vývody, jimiž zmateční stížnost námitku provádí, nejsou uplatňováním ani jednoho ani druhého z hmotněprávních důvodů zmatečnosti, jichž se dovolává číselně, neboť tvrzením, že stěžovatelé neobdrželi nikdy většího obnosu, než který odvedli dráze a který je uveden na prvopisu doplatního listku, a že opak nebyl zjištěn, že dále jejich doznání, k němuž prý došlo pod nátlakem domluv a ujištění, že to bude míti za důsledek zastavení řízení, neodpovídalo pravdě, a že konečně i správa státních drah počítá, poskytujíc premie, s omyly průvodčích vlaků, jež prý v tomto případě stěžovatelé vysvětliti s to nejsou, ocitá se v rozporu s rozsudkovými zjištěními, dle Šu 288 čís. 3 tr. ř., pro ni i pro zrušovací soud závaznými, dle nichž všichni obžalování, mezi nimi tudíž i stěžovatelé dopouštěli se při vybírání nedoplatků (doplatků) na jízdném nesprávností tím, že na prvopisech doplatkových lístků buď obnosy, které vybrali, přepisovali na obnosy menší, nebo měnili vozovou třídu na třídu nižší, obnosy pak, vzniklé tímto rozdílem, neodvedli státní pokladně, nýbrž si je přivlastnili. Tato zjištění rozsudková zakládají se arci, pokud jde o oba stěžovatele, mimo jiné i na doznání jejich v řízení disciplinárním, stěžovatelé však za soudního řízení trestního nenamítali ničeho proti správnosti tohoto doznání, netvrdili zejména, že by k němu bylo došlo pod jakýmkoli nátlakem a že by skutečnosti jimi doznané neodpovídaly pravdě.

Čís. 1207.

K veřejným úředníkům ve smyslu Šu 153 tr. zák. nelze počítati všechny osoby uvedené v Šu 68 tr. zák. Náleží sem člen obecního zastupitelstva. Uplatňování odchýlného stanoviska v otázce jazykové není zneužitím moci úřední, jež by vylučovalo použití Šu 153 tr. zák.

(Rozh. ze dne 7. května 1923, Kr I 318/22.)